

De uitkomsten van het ontwikkelgesprek

Onderdeel van de visitatie van de bachelor Leraar basisonderwijs

Inleiding

Op 9 december 2021 is de bacheloropleiding Leraar basisonderwijs van Driestar hogeschool gevisiteerd door een panel van deskundigen. Na een positief oordeel door het panel, bevestigd door de NVAO, heeft de opleiding de accreditatie behouden.

In het ontwikkelgesprek dat de opleiding met het panel voerde op 7 juni 2022, kwamen mogelijke verbeteringen vanuit een ontwikkelperspectief aan de orde. De opleiding koos de volgende thema's uit de gesprekken tijdens de visitatie en het visitatierapport: de onderzoekslijn en het beroepsgericht afstuderen, toetsing en feedback, en de samenwerking met het onderzoekscentrum. De bespreking van deze thema's heeft geresulteerd in suggesties voor de doorontwikkeling van de opleiding.

De uitkomsten van het ontwikkelgesprek zijn in dit document vastgelegd. Met publicatie van dit document op de website van Driestar educatief wordt de verplichting nagekomen om de uitkomsten van het ontwikkelgesprek extern te publiceren.

Praktijkgericht onderzoek

Het afstuderen van de studenten is opgedeeld in vijf onderdelen ('puzzelstukjes'). De vijf onderdelen zijn beroepsgericht en worden summatief beoordeeld. De opleiding worstelt met de juiste verbeteringen voor dit traject, bijvoorbeeld het veranderen van de beoordelingen in formatieve momenten en het toevoegen van een summatief eindverslag. Daarbij deed het panel tijdens de visitatie de suggestie om het praktijkgerichte karakter van vooral de onderzoekslijn (afstudeerrichting OZL) te versterken.

In het ontwikkelgesprek legden de panelleden de vinger bij de wetenschappelijke en theoretische insteek van het onderzoek dat studenten doen bij het afstuderen. De taal die wordt gebruikt, lijkt gevoed vanuit het academische paradigma. Studenten doorlopen de stappen (onderzoeksvraag, literatuur zoeken, enz.) en doen daarna in de praktijk wellicht niets meer met wat ze geleerd hebben. Hoe duurzaam is het onderzoek dat studenten via deze vijf stappen hebben gedaan? Kan een beginnende leraar deze verschillende vaardigheden nog toepassen in de praktijk? De opleiding heeft een prachtig verhaal bij welk type leraar het wil afleveren (het beroepsprofiel), denk na over welke rol onderzoek daarin speelt. Is dat veel meer een reflectieve houding, en onderzoek om het professioneel handelen te verbeteren?

Aansluitend hierop wordt de aanbeveling gedaan om in het afstuderen principes van ontwerpgericht onderzoek in te brengen, zoals al in bepaalde mate gebeurt in de afstudeerrichting OWL. Laat studenten hun deelproduct onderbouwen vanuit een literatuurstudie, maar ook vanuit een participatief onderzoek in de eigen praktijk, bijvoorbeeld door gesprekken met leerlingen en collega's. Studenten ontwerpen dus een deelproduct, gaan daarmee aan de slag in de klas en stellen het product bij voor een volgende testronde. Benut praktijkonderzoek in de onderbouwing van het deelproduct en als middel om het eigen onderwijs te verbeteren.

Ook is het bij het panel opgevallen dat de helft van de studenten voor OZL kiest en dat deze keuze niet altijd past bij het onderzoeksonderwerp. Gesuggereerd wordt om na te gaan wat de achterliggende reden is voor het grote aantal studenten dat voor OZL kiest. Biedt de opzet van OZL studenten meer houvast en bekendheid? In jaar 2 van de 'oude' opleiding moeten studenten onderzoek doen volgens duidelijke stappen, dit heeft invloed op hoe studenten naar onderzoek kijken als ze gaan afstuderen: de bekende cyclus die ze al een keer gedaan hebben. In het nieuwe curriculum zit er bij elke beroepstaak een kern waarin de nieuwsgierige houding verwerkt is en dat resulteert in een beroepsproduct. Vanaf jaar 1 doen ze praktijkonderzoek vanuit handelingsverlegenheid en dit wordt uitgebouwd naar het afstuderen in jaar 4. De suggesties van het panel passen goed bij deze plannen.

In het ontwikkelgesprek komt ook de rol van het onderzoekscentrum aan de orde. Bij de pabo's die het panel kent, zijn deze onderzoekscentra op verschillende manieren gepositioneerd, van kleinschalig praktijkgericht tot promovendiplekken. Gesuggereerd wordt om het onderzoekscentrum kritisch te bevragen op hun visie op praktijkgericht onderzoek en op hun bijdrage aan verbetering van het (opleidings)onderwijs. Bij sommige pabo's is het onderzoekscentrum onderdeel van ontwikkelingsperspectief van de opleiding.

Formatief en summatief beoordelen

De opleiding is bezig met verbeteringen in het aantal toetsmomenten, in het geven van formatieve feedback en in het toepassen van het vierogenprincipe. In de curriculumvernieuwing wordt nagedacht over hoeveel beoordelaars nodig zijn voor een kwalitatieve beoordeling, maar ook over zaken als organisatorische eenvoud en betaalbaarheid van begeleiden en beoordelen.

Het panel geeft de opleiding mee dat het vierogenprincipe op cruciale momenten in de opleiding moet worden toegepast, dus in ieder geval aan het einde van de opleiding. De opleiding moet een betrouwbare manier van beoordelen kunnen verantwoorden, door twee onafhankelijke beoordelaars of door de begeleider met een tweede beoordelaar. De mengvorm spreekt het panel persoonlijk het meest aan: de beoordelende begeleider die het proces van de student heeft meegemaakt en een tweede beoordelaar die het onafhankelijke perspectief kan innemen. De opleiding moet hier een onderbouwing bij kunnen geven dat past bij de eigen principes van leren en opleiden.

Als het gaat om het verminderen van het aantal toetsen en formatief feedback geven, geeft het panel het advies om in kaart te brengen hoeveel toetsen er zijn, hoeveel tijd opleiders besteden aan summatieve toetsen (in vergelijking met hun andere werkzaamheden) en hoe de verhouding is tussen het aantal summatieve en formatieve toetsen. Ga vervolgens na hoe er meer tijd vrij gemaakt kan worden voor formatief feedback geven, bijvoorbeeld door het percentage summatieve toetsen te verminderen. Kijk bij het verminderen welke toetsen cruciaal zijn.

Het panel doet de aanbeveling om studenten goed te informeren op welke momenten zij feedback kunnen verwachten en welke grenzen er zijn aan het aantal keren dat zij feedback mogen vragen. Als de randvoorwaarden duidelijk zijn, wordt het formatief feedback geven ook beter werkbaar.

De opleiding heeft in het nieuwe curriculum gekozen voor een stageportfolio met een format voor formatieve feedback tijdens de rit en een summatief beoordelingsmoment na elk semester. Opleiders moeten goed in staat zijn om ontwikkelingsgericht feedback te geven. Feedback geven waarmee de student vooruit kan is nog niet vanzelfsprekend. Als reactie wijst het panel op de eerste pijler die de opleiding heeft gedefinieerd voor het opleiden: dat is de persoon van de leraar. Als de opleiding het persoonsgerichte belangrijk vindt, zal dat ook zichtbaar zijn in de feedback die wordt gegeven: wat zijn de kernkwaliteiten van de student en welke uitdagingen zijn er voor de student. Dat gaat

verder dan feedback geven om de summatieve beoordeling te halen. Oók aan het einde van de opleiding, dan gaat het om formatieve feedback gericht op de inductiefase.

Als studenten merken dat ook op de werkplek op een ontwikkelings- en persoonsgerichte manier naar hen gekeken wordt, dan is dit een rode lijn in de opleiding. De opleiding is van plan om de werkplekbegeleiders hier zeker verder in mee te nemen door filmpjes en door (digitale) ontmoetingen. Het contact met werkplekbegeleiders gaat meer benut worden.